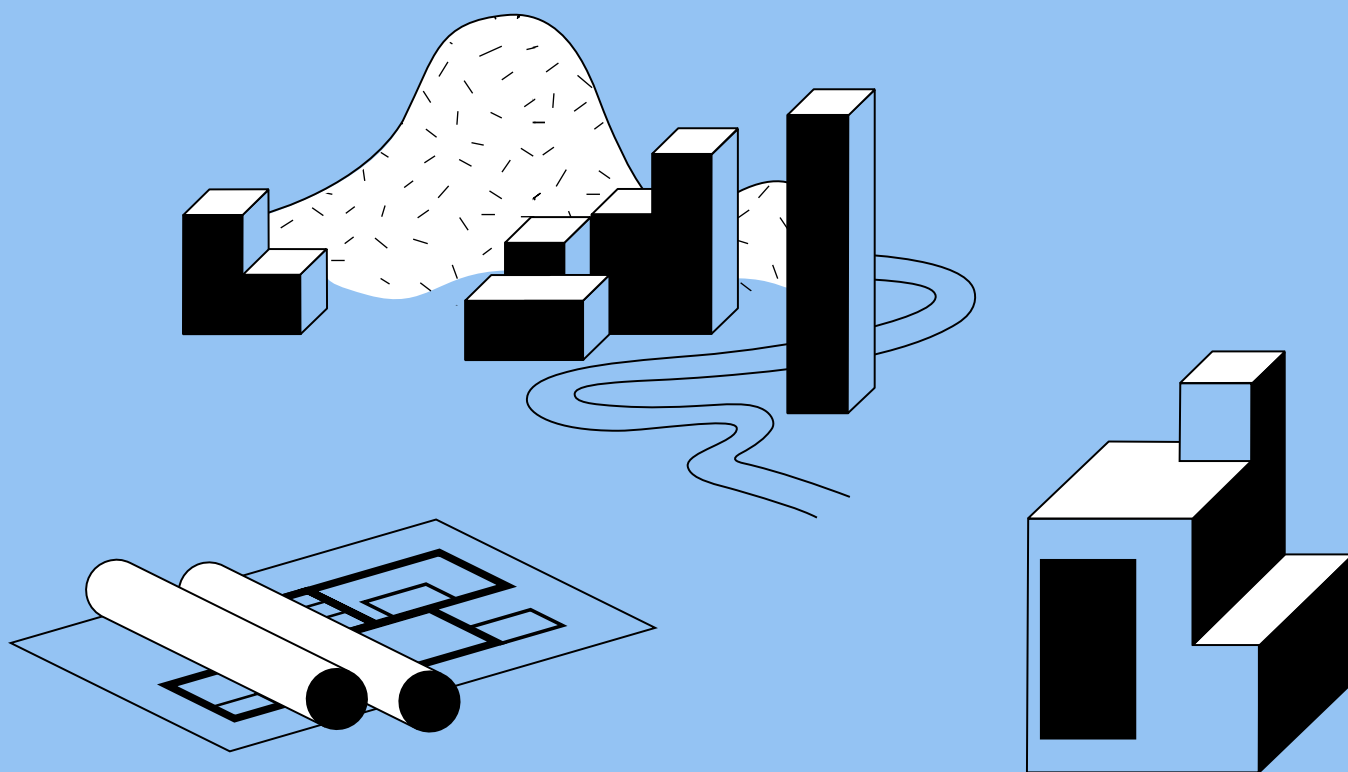

Het Davos Baukultur-kwaliteitssysteem

Acht criteria voor een hoogwaardige Baukultur

Davos²⁰¹⁸
Declaration

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

vertaald door

bvq
beroepsvereniging
voor architecten

Inhoudstafel

- 4 Het Davos Baukultur-kwaliteitssysteem
- 10 Acht criteria voor een hoogwaardige *Baukultur*
 - Bestuur
 - Functionaliteit
 - Omgeving
 - Economie
 - Diversiteit
 - Context
 - Genuis loci
 - Schoonheid
- 28 Beoordeel uw omgeving!

HET DAVOS
BAUKULTUR
KWALITEITS
-SYSTEEM

Het Davos *Baukultur*-kwaliteitssysteem introduceert een multidimensionale benadering om het integrale concept ‘hoogwaardige *Baukultur*’ te definiëren en om de *Baukultur*-kwaliteit van een plaats te evalueren.

Het is een bijdrage aan het lopende Davos-proces dat in januari 2018 van start ging. De Europese cultuurministers ondertekenden toen de Verklaring van Davos ‘naar een kwalitatief hoogwaardige voor Europa’. De Verklaring van Davos benadrukt de centrale rol van cultuur voor de kwaliteit van de bebouwde omgeving. *Baukultur* omvat alle activiteiten in de leefomgeving met ruimtelijke impact. Van het ambachtelijke detail tot grootschalige stadsplanning en de ontwikkeling van landschappen. Dit document borduurt voort op de Verklaring van Davos en gaat dieper in op de wetenschappelijke en politieke context.

Hoogwaardige *Baukultur* en het Davos *Baukultur*-kwaliteitssysteem

De term *Baukultur* op zich zegt niets specifiek over de vereiste kwaliteit. Alleen hoogwaardige *Baukultur* resulteert in goed ontworpen plekken in overeenstemming met de maatschappelijke behoeften en met behoud van hun historische kenmerken. Ze richt zich op sociale behoeften, duurzaam gebruik van grondstoffen en toegevoegde economische waarde. Hoogwaardige *Baukultur* gaat over meer dan alleen de afwezigheid van tekortkomingen.

Het bereiken van hoogwaardige *Baukultur* gaat verder dan het voldoen aan gedefinieerde technische vereisten, zoals een gewenst programma, volume of materiaalgebruik; het is tevens belangrijk om consensus te bereiken over culturele waarden die door de samenleving besproken en gedragen worden. Primair verwijst hoogwaardige *Baukultur* naar een plaats van elke schaal en configuratie, met een superieure kwaliteit, vervolgens naar de hoge kwaliteit van de processen die deze *Baukultur* creëren en op de derde plaats naar de specifieke vaardigheden en competenties van alle betrokkenen bij de transformatie van deze plaats.

Dit kwaliteitssysteem heeft de ambitie om de beoordeling en kwaliteit van *Baukultur* te verbeteren en richt zich daarom op een hoogwaardige *Baukultur*. Het is een systeem dat helpt bij de communicatie en (indirect) realisatie van hoogwaardige *Baukultur*. Ruimte dient meerdere doeleinden: artistiek, esthetisch, cultureel, maatschappelijk, ecologisch, economisch en technisch. Hoogwaardige *Baukultur* wil plaatsen

onderhouden, ontwikkelen en creëren, zodat ze hun doel dienen. Duurzaam, veilig en comfortabel. Maar ook gezond voor wonen, werken en vrije tijd met een dienstbare infrastructuur. Hoogwaardige *Baukultur* brengt mensen bij elkaar en bevordert de sociale cohesie dankzij specifieke en mooie plaatsen. Ze bevordert zo de algemene levenskwaliteit, het subjectief en collectief welzijn en het gemeenschapsgevoel. Alle aspecten van de ruimte vereisen een hoge kwaliteit wat resulteert in aantrekkelijke, diverse en inclusieve steden, dorpen en landschappen.

Genius Loci

Het Davos *Baukultur*-kwaliteitssysteem gebruikt de term ‘Genius loci’ om de verschillende soorten en schalen van objecten en situaties aan te duiden. Variërend in tijd, schaal, grootte en configuratie gaat het over het hele spectrum van het *Baukultur*-concept: interieurs, zelfstandige en meedelige gebouwen, stedelijk weefsel, buurten, een deel van een dorp of stad, een streek, infrastructuur, openbare plaatsen, groene ruimten en cultuurlandschappen. En elk inclusief hun context. Het bevat alle ruimten met een fysieke dimensie - zichtbaar of verborgen (bijvoorbeeld archeologische vindplaatsen met bebouwing) - en gecreëerd door menselijke activiteiten en ervaringen. Een *Baukultur*-plaats overstijgt de fysieke expressie van ruimte door gebouwde structuren met tussenruimtes. Het wordt gezien als een dynamische, relationeel sociaal-fysieke constructie. Een plaats geeft betekenis en maakt emoties los. Ze beïnvloedt hoe mensen hun gebouwde omgeving waarnemen, ervaren en waarderen. *Baukultur* verwijst naar alle activiteiten met ruimtelijke impact van alle betrokken actoren in de tijd.

Een plaats omvat bestaande *Baukultur* - waarbij rekening wordt gehouden met het eerder gebouwde erfgoed – maar ook projecten, stedenbouwkundige- en landschapsplanning. Voorbeelden van projecten zijn grootschalige planning in stedelijke ontwikkeling, het ontwerp voor de verbouwing van een bestaand gebouw of de plannen voor de bouw van een nieuwe brug. Een plaats kan zich gelijktijdig bevinden in verschillende project- en procesfasen. Het bestaat vaak uit heterogeen samengestelde delen met verschillende tijdslagen en verschillende historische en culturele waarden.

Baukultur omhelst het hele gebouwenbestand in relatie tot de samenleving. Inclusief gebouwd erfgoed (onroerende objecten zoals monumenten en archeologische sites), tuinen en open landschappen, maar ook huidige en geplande toekomstige bouwprojecten.

Hoogwaardige *Baukultur* is niet hetzelfde als kwaliteit van onroerend erfgoed. Plaatsen die door het Davos *Baukultur*-kwaliteitssysteem beoordeeld worden als hoogwaardig mogen niet worden geïnterpreteerd als objecten van een inventarisatie of monumentenlijst. Beide zijn complementaire begrippen. Ze zijn beide even belangrijk voor het behoud en de duurzame ontwikkeling van plaatsen. Ze beïnvloeden elkaar maar richten zich op verschillende aspecten van het onroerend erfgoed. Monumentenregisters en monumentenzorg zijn over het algemeen gericht op de betekenis van een gebouw of plaats voor een bepaalde tijdperiode uit het verleden en op de cultuurhistorische waarde ervan. Het Davos' *Baukultur*-kwaliteitssysteem en het concept van hoogwaardige *Baukultur* in het algemeen richt zich op de democratische en inclusieve verbinding van mensen met de bebouwde omgeving. Ze houden ook rekening met het gebouwde erfgoed en de waarde ervan voor de kwaliteit van de leefomgeving die het welzijn van de hedendaagse samenleving vorm geeft. Streven naar hoogwaardige *Baukultur* betekent meer dan alleen de bescherming van het gebouwde erfgoed. De integratie van de inhoud en van de waarden van erfgoed in elke plannings- en bouwactiviteit maakt het tot een waardevol onderdeel van een brede opvatting van *Baukultur* en bewaart het voor toekomstige generaties.

Objectiviteit

Een plaats van hoogwaardige *Baukultur* beantwoordt aan de waarden en kwaliteitseisen vastgelegd in de Verklaring van Davos. Hoogwaardige *Baukultur* is niet tastbaar en evenmin een subjectieve kwestie van smaak of een louter formele kwestie. De ervaringsbeleving van de kwaliteit van een plaats varieert naargelang de individuele woonsituatie, welvaartsniveau, leeftijd en levensstijl. Toch kunnen gemeenschappelijke noemers en waarden gedefinieerd en objectief beoordeeld worden. Kwaliteit is een dynamisch begrip en afhankelijk van het gekozen moment kan de beoordeling van een plaats verschillen. De specifieke context moet steeds worden overwogen.

Het kwaliteitssysteem van de Davos *Baukultur* stelt acht kwaliteitscriteria voor, ontleend aan de Davos-verklaring met bijbehorende uitgangspunten voor hoogwaardige *Baukultur*, om de *Baukultur*-kwaliteit van plaatsen te beoordelen. Een plaats wordt bepaald door een bestuursorgaan gebaseerd op participatieve democratie, met deugdelijke bestuurlijke processen en ruimtelijk beheer van plaatsen. Functionaliteit heeft betrekking op de mate van vervulling van behoeften en doeleinden van de gebruiker. Respect voor de natuurlijke omgeving, inclusief het tegengaan van klimaatverandering, draagt bij aan de duurzaamheid van een plaats. Een economie met lange levenscycli en normale groei van plaatsen op de lange termijn is een belangrijk onderdeel van de *Baukultur*-kwaliteit. Diversiteit zorgt voor levendigheid en sociale integratie. De bijzondere ruimtelijke context van een plaats met zijn fysieke en tijdsgebonden kenmerken heeft eveneens een grote invloed op de kwaliteit van een plaats. Het gaat dan onder meer om het ontwerp en de vorm van gebouwen, buurten, dorpen en landschappen en respect voor het gebouwde erfgoed. De specifieke eigenheid van de plaats of de *genius loci* wordt gecreëerd door het sociale weefsel, geschiedenis, herinneringen, kleuren en geuren. Ze vormen haar identiteit en de gehechtheid van mensen eraan. Ten slotte zijn plaatsen van hoge kwaliteit authentiek en beantwoorden ze aan de menselijke behoefte aan Schoonheid.

Deze kwaliteitscriteria zijn allemaal even belangrijk. Ze verschillen mogelijk qua gewicht, rekening houdend met het specifieke karakter van elke plaats. Hoogwaardige *Baukultur* is eigenlijk een samengaan van multidimensionele aspecten en elk afzonderlijk onderdeel vereist aandacht en duiding van de kwaliteiten. Die kwaliteitscriteria hebben betrekking op de verschillende aspecten van een plaats en vormen een uitgebreid definitie- en beoordelingssysteem. De verschillende aspecten van *Baukultur* zijn duidelijk toe te wijzen binnen de acht criteria. Niettemin zijn de afzonderlijke criteria onderling samenhangend en zijn er inhoudelijke overlappen mogelijk.

Beoordeling van de kwaliteit

Het Davos *Baukultur*-kwaliteitssysteem biedt een kader voor het definiëren en beoordelen van de *Baukultur*-kwaliteit van plaatsen. Het is de eerste methode die sociale, culturele en emotionele criteria op gelijke voet plaatst met de meer gebruikelijke technische, ecologische en economische criteria. De reeks van acht fundamentele kwaliteitscriteria en -beginselen

wordt aangevuld met een serie vragen. Hoogwaardige *Baukultur* wordt alleen bereikt als er met betrekking tot een plaats wordt nagedacht over alle acht criteria en als er kwaliteitssuitspraken op volgen.

Doelgroepen

De belangrijkste doelgroep bij de toepassing van een *Baukultur*-kwaliteitsbeoordeling en het Davos *Baukultur*-kwaliteitssysteem zijn professionals. Het zijn zowel deskundigen van publieke overheden en besturen als specialisten in planning, ontwerp, ambachten, herbestemming, conservatie en restauratie en dit in de publieke en in de private sector. Bijvoorbeeld specialisten in planning, ontwerp, uitvoering, herbestemming, circulaire bouw, conservatie en restauratie. Maar ook investeerders, ontwikkelaars, eigenaars en beheerders of beroepsverenigingen op het vlak van *Baukultur*. Deze vakmensen en deskundigen zijn direct betrokken bij ruimtelijke vraagstukken en ontwikkeling. De kwaliteitsbeoordeling toont hen aan welke kwaliteitseisen reeds voldaan is en toont kwaliteitsgebreken die voor verbetering vatbaar zijn zodat de eisen van de vastgestelde specifieke criteria bereikt worden. Het kwaliteitssysteem kan echter ook gebruikt worden door niet-gespecialiseerde doel- en gebruikersgroepen met verschillende achtergronden. *Baukultur* en haar kwaliteit is een zaak van iedereen en is elke dag zichtbaar, waarneembaar en te ervaren in de eigen leefomgeving. Dat kan bijdragen tot bewustwording, want ze helpt mensen om na te denken over de kwaliteit van *Baukultur* en biedt een methode om de *Baukultur*-kwaliteit van een plaats te beoordelen.

Dialogoog en discours

Behoud en verbetering van de bestaande kwaliteiten van een plaats en het scheppen van nieuwe hoge kwaliteit dienen de prioriteit te zijn van elke vorm van ruimtelijke activiteit en het middelpunt in elk verhaal over *Baukultur*. Een doorlopende inclusieve dialoog over kwaliteitscriteria en wat ze omvatten door professioneel en maatschappelijk debat is essentieel. Alleen zo komen deskundigen en niet-deskundigen tot een gemeenschappelijk en onderbouwd begrip over wat hoogwaardige *Baukultur* onderscheidt. Het kwaliteitssysteem draagt bij tot dit discours.

Toepassingsgebied van het Davos *Baukultur*-kwaliteitssysteem

Het Davos *Baukultur*-kwaliteitssysteem biedt een basis om hoogwaardige *Baukultur* te objectiveren en het concept hiervan op een wetenschappelijke manier aan te scherpen. Het is een aanvulling op bestaande processen, instrumenten, overlegorganen, wettelijke systemen en verordeningen. De mogelijke toepassingsgebieden van het kwaliteitssysteem zijn breed.

Het kan worden gebruikt:

- om hoogwaardige *Baukultur* bij het publiek bekend te maken;
- om een politieke en sociale boodschap uit te dragen;
- als leidraad voor burgerwerkgroepen;
- om besluitvormers van argumenten te voorzien;
- in verschillende overleg- en discoursvormen;
- om geïntegreerd te worden in een politiek of wettelijk kader;
- om opgenomen te worden in bestaande activiteiten en plannen;
- om als leidraad te dienen;
- als referentiekader;
- als catalogus met kwaliteitscriteria voor prijsvragen en wedstrijden;
- als catalogus met kwaliteitscriteria voor adviesraden van ontwerpers;
- als catalogus met kwaliteitscriteria voor de evaluatie van bouw- en planningsprojecten;
- om eigen projecten kritisch te evalueren;
- om op plaatsen, succesvolle planningsprocessen te documenteren..

In al deze gevallen ligt de kracht van het kwaliteitssysteem in het in aanmerking nemen en inzichtelijk maken van de volledige en evenwichtige afweging van de kwalitatieve kernvragen rond *Baukultur*. Het beantwoorden van de vragen van het kwaliteitssysteem bevordert de beleving en de herkenning van plaatsen met een hoogwaardige *Baukultur* door alle betrokken maatschappelijke en functionele groepen (deskundigen en niet-deskundigen). Maar het kan ook de kennis, het algemeen bewustzijn en het debat over *Baukultur*-kwesties bevorderen, zowel onder het brede publiek als in professionele kringen die nog niet gewonnen zijn voor culturele- en kwaliteitsvereisten.

Voor meer informatie

Meer weten over hoogwaardige Baukultur, de noodzaak aan een objectieve kwaliteitsbeoordeling, de relevante criteria en nog veel meer? Raadpleeg het document.

Acht criteria for een hoogwaardige *Baukultur* - het hele verhaal

Gebruik het pdf-formulier om te starten met de beoordeling van een plaats. Vul de tabel in en beantwoord de vragen

Evaluatie formulier

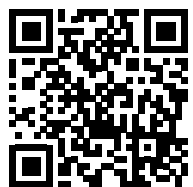

Meer weten over de Verklaring van Davos en het proces van Davos? Raadpleeg deze website.

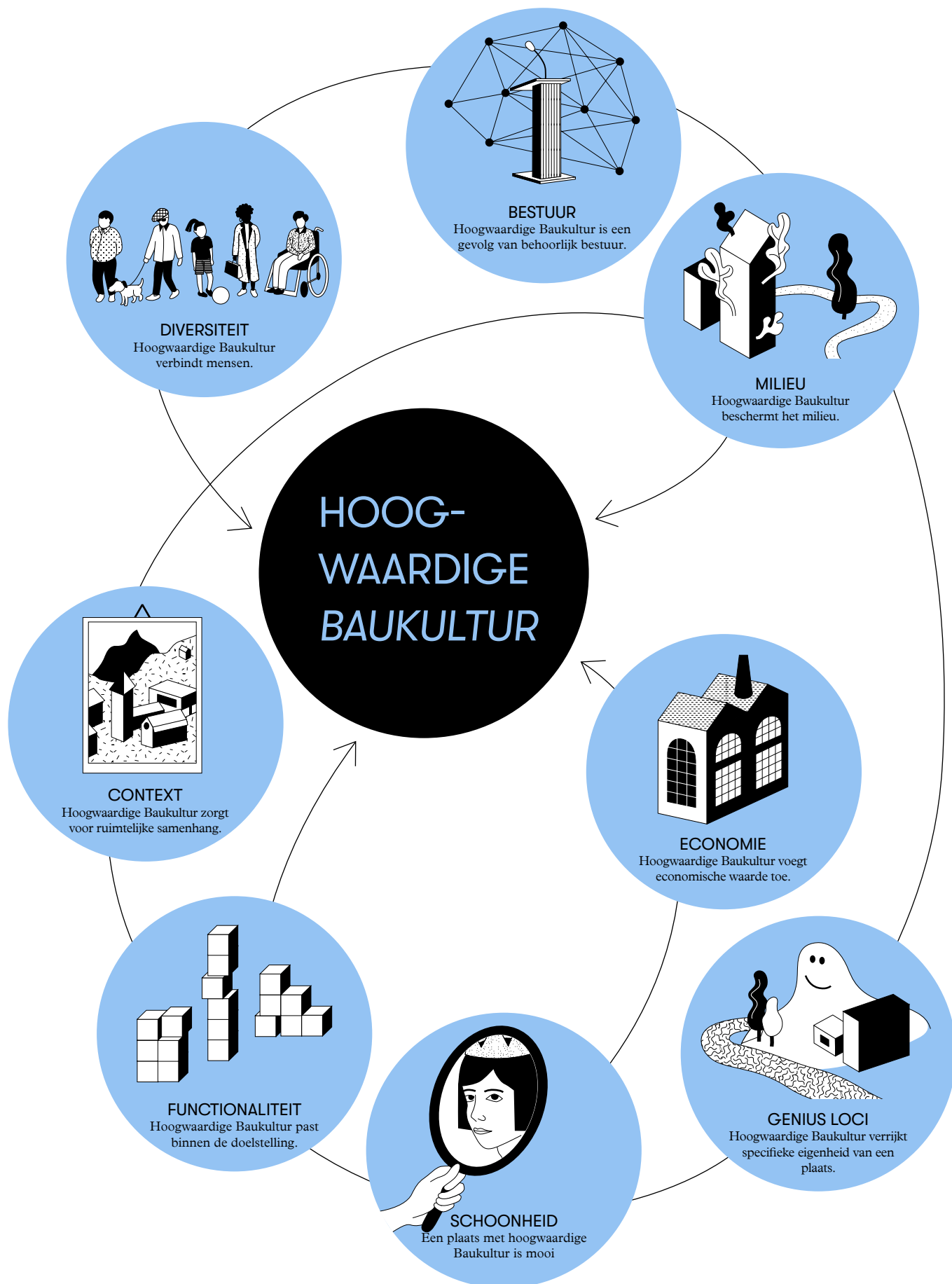
Verklaring van Davos (PDF)

Verklaring van Davos (website)

ACHT CRITERIA VOOR EEN HOOGWAARDIGE BAUKULTUR

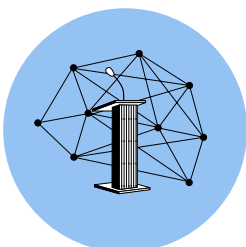

De *Baukultur*-kwaliteit van een plaats wordt voornamelijk beïnvloed door bestuurlijke beslissingen die in de loop der tijd genomen worden. Bestuur heeft niet alleen betrekking op de verschillende niveaus van de overheid, maar ook op bestuursorganen als publiek-private partnerschappen (PPP's), niet-gouvernementele organisaties (NGO's), de particuliere sector en de betrokkenheid van de gemeenschappen.

Regeringen, autoriteiten en overheidsinstanties moeten ernaar streven de wet- en regelgeving op een *Baukultur*-compatibele en bevorderlijke manier te hervormen. En ze dienen de bescherming, ontwikkeling en vormgeving van plaatsen met een hoogwaardige *Baukultur* tot een zaak van algemeen belang te maken en het debat daarover te stimuleren. *Baukultur*-beleid (bijvoorbeeld architectuurbeleid of beleid voor het behoud en de waardering van onroerend erfgoed) op nationaal niveau en door plaatselijke besturen leidt tot uitnodigende openbare ruimte met een hoogwaardige *Baukultur*. De invoering van kwaliteitsgerichte gunningsprocedures zoals ontwerpwedstrijden voor ontwikkelaars en opdrachtgevers die uitsluitend met interdisciplinaire teams werken, leidt tot een breder begrip van de plaats en haar veelheid aan kenmerken. Ze bevordert zo de realisatie van hoogwaardige *Baukultur*.

Betrokkenheid tussen Bestuur en plaatselijke gemeenschap is erg belangrijk om een hoogwaardige *Baukultur* tot stand te brengen. Participatieve processen kunnen versterkt worden door het Davos *Baukultur*-kwaliteitssysteem te gebruiken als een nuttig bemiddelings- en communicatie instrument. Een zuiver inspraakproces bestaat uit een aantal stappen. Ten eerste is er echte informatie nodig die voor iedereen gemakkelijk te begrijpen en toegankelijk is. Ten tweede is voorlichting of training in de specifieke kwesties vereist van de betrokkenen die aan het inspraakproces deelnemen. Ten derde moet er sprake zijn van echte collectieve besluitvorming tussen alle deelnemers over de betreffende vraagstukken. Dit bevordert de identificatie van gemeenschappen met hun leefomgeving, versterkt hun gevoel van gedeelde verantwoordelijkheid en zorg voor de eigen context.

Het bestuurscriterium vereist ook effectieve opleiding en onderwijs. Professionele actoren in ontwikkeling, planning, ontwerp, bouw en gebouwenbeheer hebben opleiding, vaardigheden en ervaring nodig. Gemeenschappen hebben toegang nodig tot algemene vorming in *Baukultur*. Informatie over *Baukultur* dient gemakkelijk toegankelijk te zijn voor iedereen en inspraak dient actief te worden ondersteund door de overheid, NGO's en andere actoren.

“Cultuur moet daarom een centrale plaats krijgen in het ruimtelijk ontwikkelingsbeleid en haar bijdrage aan het streven naar algemeen welzijn moet worden benadrukt.”

“Een kwalitatief hoogstaande Baukultur moet deel uitmaken van het toepasselijk juridisch kader.”

Principe

Hoogwaardige Baukultur is een
gevolg van goed bestuur.

Hoogwaardige Baukultur promoot kwaliteitsgerichte en plaatsgebonden processen, geleid door bekwame actoren die in teams werken. Het faciliteert publieke betrokkenheid en draagt bij aan transparant en inclusief participatief bestuur ten aanzien van besluitvorming, beheer en zorg van de plaats.

Cruciale vragen

Zijn alle belanghebbenden bekend met het Baukultur-concept en betrokken bij de kwaliteit van de plaats?

Is er sturing op Baukultur en de kwaliteit ervan door wettelijke voorschriften, normen, standaarden en beleid, bevorderd door financiële of procedurele stimulansen?

Is er een breed maatschappelijk debat over de kwaliteit van de plaats, bijvoorbeeld via ontwerpwedstrijden, beoordelingen of andere?

Is het besluitvormingsproces over de plaats participatief, toegankelijk voor alle betrokkenen en in alle stadia transparant?

Beschikken alle betrokken professionele actoren en belanghebbenden over de nodige ervaring, kennis, vaardigheden en deskundigheid voor hun taken?

Werken de professionals in transdisciplinaire teams?

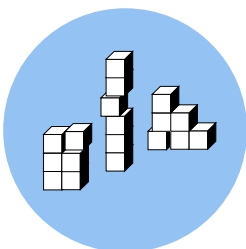
Functionaliteit

Om op lange termijn functioneel te zijn worden hoogwaardige *Baukultur*-plaatsen zo onderhouden, gepland, ontworpen en gebouwd dat ze toegang geven tot openbare, commerciële en culturele basisvoorzieningen. Ze voldoen dan ook aan de behoeften van een gevarieerd publiek en maken een divers gebruik mogelijk.

Hoogwaardige *Baukultur*-plaatsen passen zich zo eenvoudig en succesvol mogelijk aan. Dat doen ze onder veranderende en uiteenlopende omstandigheden, eisen en toepassingen (soorten gebruik), want dat is een van de belangrijkste kenmerken voor de levensduur van een plaats. Het onroerend erfgoed wordt geïntegreerd en beschermd. Bij de planning dient rekening te worden gehouden met veranderende omstandigheden, vooral als het gaat om demografie, de biodiversiteitscrisis of klimaatverandering en de daarmee gepaard gaande toename van natuurlijke bedreigingen. Als een plaats zich niet in de loop der tijd aanpast aan veranderingen, treedt er verval in en verliest ze haar economische waarde en Functionaliteit.

Hoogwaardige *Baukultur* onderscheidt zich door gemakkelijke toegang tot technische installaties en uitrustingen, zodat ze met minimale inspanning kunnen worden vernieuwd. Daarnaast onderscheidt het zich door flexibiliteit bij de indeling en voldoende stahoogte (vrije hoogte) om eenvoudig het gebruik te wijzigen. Eenvoudige toegang en aanpasbaarheid van gebruik zijn evenzeer vereist voor de infrastructuur, groene buitenruimten en landschappen. Die dragen immers in belangrijke mate bij aan de gezondheid en het welzijn van mensen. Open en groene ruimten en gebieden voor mobiliteit en verkeer moeten op multifunctionele wijze ontworpen en op diverse manieren ingericht worden om volledige functionaliteit en veerkracht te garanderen. Bestaande plaatsen vereisen een zorgvuldige behandeling wanneer zij worden verbouwd of een andere bestemming krijgen. Dat gebeurt door de hoofdstructuur te behouden, de ingrepen tot een minimum te beperken en ten volle rekening te houden met het eventuele onroerend erfgoed (landschap, monument, structuur, materialen, context, enz.). De kosten dienen in verhouding te blijven, het beeld moet esthetisch zijn en de bestaande materialen moeten behouden blijven en optimaal gebruikt worden.

Hoogwaardige *Baukultur* munt uit in aandacht voor gezondheid door het gebruik van natuurlijke, niet-giftige en hoogwaardige bouwmaterialen en een architectonisch ontwerp dat zorgt voor licht en luchtkwaliteit en -kwantiteit op de juiste plaats, in de juiste mate en in de juiste mix. Een evenwichtige temperatuur, daglicht en zonwering dragen bij aan een prettig, gezond en comfortabel binnenklimaat en welzijn voor woon-, werk- en recreatieplekken. Blootstelling aan lawaai en (ioniserende) straling in gebouwen en hun omgeving moet daarom zoveel mogelijk beperkt worden. Een goede bereikbaarheid moet worden verzekerd door lopen en fietsen, factoren die eveneens bijdragen aan een gezondere mobiliteit en levensstijl. Technische veiligheid door adequate verlichting van hoofdzakelijk openbare, maar ook semi-private- en particuliere ruimten, evenals een hoge doorwaadbaarheid en goed zicht creëren een gevoel van veiligheid en geborgenheid. Tevens maakt dit een gevarieerd gebruik van de verscheidenheid aan plaatsen mogelijk.

Principe

Hoogwaardige Baukultur past bij het doel.

Het ontwerp en de bouwwijze van hoogwaardige Baukultur voldoen aan de menselijke behoefte aan gezondheid, comfort, veiligheid en toegankelijkheid. Ze zijn duurzaam en de resultaten kunnen worden aangepast aan bestaande en veranderende gebruiksvormen en doeleinden, met respect voor het gebouwd erfgoed.

Cruciale vragen

Past de plaats bij het huidige doel?

Is de plaats op lange termijn functioneel? Kan deze worden aangepast aan veranderende omstandigheden, nieuwe behoeften en nieuw gebruik met behoud van eventueel aanwezige gebouwde erfgoed?

Is de plaats gezond en comfortabel voor zijn gebruikers met het oog op ontwerp, materialen, licht, lucht, geluid en andere aspecten?

Is de plaats veilig voor de gebruikers met betrekking tot het ontwerp, de materialen, het licht, en andere aspecten?

Is de plaats gemakkelijk toegankelijk voor iedereen?

Is er weinig autoverkeer op de plaats, en is deze bereikbaar te voet of met de fiets?

Hoogwaardige *Baukultur* is klimaat- en milieuvriendelijk, beschermt en bewaart natuurlijke hulpbronnen en landschappen, draagt actief bij aan de hoogwaardige ontwikkeling ervan en bevordert de biodiversiteit in het hele gebied bij alle plannings-, bouw- en instandhoudingsprocessen. Het getuigt van verantwoord grondgebruik en een passende bevolkingsdichtheid. Dichte, compacte nederzettingsspatronen met voldoende hoogwaardige groene en open ruimten zijn vereist, zowel voor woningen als voor industriegebieden, met emissievrije gebouwen. In landelijke gebieden moet de ruimtelijke ontwikkeling ongebreidelde stadsuitbreiding een halt toeroepen. Dit vraagt om duurzame infrastructuur om grootschalige individuele verplaatsingen en woon-werkverkeer over lange afstanden te vermijden. Plaatsen van hoogwaardige *Baukultur* passen circulaire economie (CE) toe die de klimaatverandering aanzienlijk beperkt door op hulpbronnen te besparen, het efficiënt gebruik ervan te bevorderen en de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Dat laatste gebeurt door materialen en constructies met een lange levensduur te gebruiken. Er dienen regelmatig milieu-effectrapportages (MER) gemaakt te worden voor projecten en bestaande plaatsen, maar ook studies over het draagvlak van plaatsen.

Op plaatsen van hoogwaardige *Baukultur* dient het kwalitatief degelijke gebouwenbestand behouden te blijven. Het moet indien nodig zorgvuldig vernieuwd, aangepast en hergebruikt worden om de levenscyclus ervan te verlengen. Er moeten hernieuwbare energiebronnen gebruikt worden en afvalbeheer dient goed toegepast te worden. Hoewel gerenoveerde gebouwen tijdens het gebruik meer CO₂ uitstoten, veroorzaken ze ongeveer veertig procent minder grijze broeikasgassen dan nieuwbouw. De 'grijze' CO₂ ontstaat namelijk vooral tijdens de bouw. Hergebruik van bestaande bouwwerken dient te worden gestimuleerd als besparend gedrag, waarbij rekening wordt gehouden met de hele levenscyclus van gebouwen, van bouw en exploitatie tot aanpassing, verbouwing, sloop en recycling. Hoogwaardige *Baukultur* kenmerkt zich door constructiemethoden die eenvoudig, duurzaam en energiezuinig zijn. Materialen en onderdelen vragen een minimale hoeveelheid energie en kunnen gemakkelijk hergebruikt worden. Ze zijn vrij van schadelijke stoffen, duurzaam, lokaal, recycleerbaar en gerecycled. Technische installaties hebben een lange levensduur, zijn vaak low-tech en hebben weinig onderhoud nodig.

De biodiversiteit dient te worden ondersteund door onderling met elkaar verbonden en rijke groene en open ruimten en voldoende onverharde gebieden, zoals tuinen en parken. Die bevatten voornamelijk inheemse, aan de plaats aangepaste en voor de plaats typische soorten, zodat de verscheidenheid toeneemt. Cultuur- en natuurlijke landschappen gebruikt voor duurzame economische- en landbouwactiviteiten bevorderen de biodiversiteit. Verzorging, beheer en ontwikkeling van open landschappen, stedelijke en randstedelijke ruimten, groene ruimten en stedelijke landbouwgebieden dragen bij aan hoogwaardige *Baukultur*-plaatsen en vermijden het gebruik van chemische producten en verontreinigende stoffen (bijvoorbeeld meststoffen, pesticiden) die schadelijk zijn voor het Milieu en de gezondheid. Plattelandsgebieden bevorderen de biologische rijkdom door bodem- en teeltrotatie in stand te houden.

Principe

Hoogwaardige Baukultur beschermt het milieu.

Hoogwaardige Baukultur draagt bij aan het behoud van natuurlijke hulpbronnen en biodiversiteit, remt de klimaatverandering en ondersteunt zo duurzaamheid. Behouden, bevorderen en ontwikkelen van een intacte natuurlijke omgeving en verscheidenheid in culturele en natuurlijke landschappen vormt daarbij het uitgangspunt. Dit wordt gedaan door verantwoord ruimtegebruik en inrichting van nederzettingen, duurzame mobiliteit, energie-efficiëntie en het gebruik van duurzame bouwmaterialen en bouwmethoden die rekening houden met de hele levenscyclus.

Cruciale vragen

Geeft de plaats blijk van verantwoord grondgebruik, bijvoorbeeld in de zin van open ruimten, voldoende groen, passende dichtheid en gebruik van de ruimte?

Bevordert de plaats de biodiversiteit, zowel genetische diversiteit als diversiteit van soorten- en ecosystemen?

Wordt de plaats duurzaam onderhouden en ontwikkeld met behoud en integratie van het onroerend erfgoed?

Wordt de plaats gekenmerkt door eenvoudige en dus duurzame bouwmethoden en technische installaties, die een lange levensduur kennen en eenvoudig zijn in het onderhoud? En geeft dit vorm aan de vijf sleutelbegrippen: weigeren, verminderen, repareren, hergebruiken en recycleren?

Is de plaats vrij van storende en vervuilende zaken en stoffen (bijvoorbeeld lawaai, licht, chemische producten) die het milieu en de gezondheid van mensen schaden?

Zijn voldoende, degelijke en uitgebreide wetenschappelijke analyses en instrumenten (bijvoorbeeld milieueffectrapportages) van invloed op de besluitvorming over energie-efficiëntie, CO₂-voetafdruk (inclusief opgeslagen energie of grijze energie) om de gevolgen op het milieu te beperken?

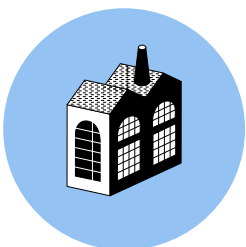
Bevordert de plaats duurzame mobiliteit?

Hoogwaardige *Baukultur* in Economische zin wordt bereikt door een optimaal gebruik, onderhoud en ontwikkeling van hulpbronnen op lange termijn, via een op duurzaamheid en toereikendheid gebaseerde benadering en in overeenstemming met de plaatselijke cultuur en ontwerp. Het onderhouden, plannen en bouwen van plaatsen van hoge kwaliteit brengt geen extra kosten met zich mee, maar creëert en voegt waarde toe voor de lange termijn.

Bij bouw en renovatie moeten duurzame bouwmaterialen gebruikt worden. Als de bouwkosten redelijk beperkt blijven, verhoogt dit ook de betaalbaarheid van de plaats, voorkomt de toenemende segregatie en heeft het dus positieve maatschappelijke effecten. Met passende onderhoudskosten en lange levenscycli ontstaan economisch levensvatbare plaatsen waarvan de Economische waarde wordt behouden of verhoogd. De kosten van *Baukultur* vloeien voort uit planning en bouw tijdens in-gebruikname en onderhoud, tot afbraak en recycling. Het doel is om de totale levenscycluskosten van een locatie in verhouding zo laag mogelijk te houden en de plaats op een adequate manier te exploiteren. De plaats moet echter wel waarde toevoegen aan de regionale Economie. Er wordt dus rekening gehouden met het economisch voordeel van het onderhoud, de planning of de bouw van een onroerend goed in de context van de plaats. Hoe meer opdrachten in de regio worden verleend, hoe groter de bijdrage aan de regionale Economie en samenleving.

Het in stand houden van een economische dynamiek is van vitaal belang voor de kwaliteit van een plaats en het ontstaan van een hoogwaardige *Baukultur*. Deze economische dynamiek kan van plaats tot plaats sterk verschillen en hangt af van de bestemming (woningbouw, industrie of handel) en of de plaats in een stad of op het platteland ligt. Het bouwen van nieuwe plaatsen van hoge kwaliteit en locaties met waardevol onroerend erfgoed op een verantwoorde manier onderhouden of herbestemmen verhoogt de aantrekkelijkheid van de plaats voor lokale investeringen. Deze kunnen op de eerste plaats door bedrijven in industriële en dienstverlenende gebouwen gedaan worden wat zorgt voor economisch interessante werkplekken, of door de publieke sector in kantoorgebouwen, gebouwen voor openbare diensten en culturele activiteiten, in woningen, infrastructuur en groene buitenruimten. Op de derde plaats ook door de particuliere sector in woongebouwen.

Natuurlijke landschappen, erfgoed en hoogwaardige architectuur hebben een gunstige invloed op de Economie van een plaats waardoor de bereidheid om er meer voor te betalen stijgt. Om deze reden moeten ze beschermd en verbeterd te worden, ook al zijn de onderhoudskosten ervan misschien hoger dan die van nieuwbouw. Een intelligente toeristische strategie die rekening houdt met de culturele kenmerken van een specifieke plaats en met de mensen die er wonen, kan de economische levensvatbaarheid van plattelandsgebieden verbeteren (vooral die met waardevolle cultuurlandschappen) en zo bijdragen aan het behoud en de verbetering op lange termijn van een hoogwaardige *Baukultur* ter plekke.

Principe

Hoogwaardige Baukultur voegt economische waarde toe.

Hoogwaardige Baukultur geeft voorrang aan culturele waarden en langetermijninvesteringen boven economisch gewin op korte termijn. Het behoudt en verhoogt de economische waarde en is waardevol in het gebruik. Het vormt en ontwikkelt hulpbronnen door langetermijngebruik, afgestemd op de plaats en het ontwerp, door de economische bedrijfsvoering van de bouw en exploitatie, en door het gebruik van hoogwaardige, duurzame bouwmaterialen.

Cruciale vragen

Vergroot de plaats op lange termijn haar aantrekkelijkheid als leef-, werk-, vrijetijds- en/of toeristische ruimte door de nabijheid van diverse voorzieningen, faciliteiten en/of publieke diensten?

Hebben bouwmaterialen en -methoden een lange levenscyclus, waardoor de onderhoudskosten verminderen? En blijft de waarde van de plaats daardoor in stand of stijgt deze?

Is de plaats op lange termijn economisch levensvatbaar?

Is er optimaal gebruik gemaakt van publieke en particuliere middelen gericht op waarde voor de lange termijn in plaats van winst op korte termijn, rekening houdend met de kosten van de hele levenscyclus?

Draagt de efficiëntie van ontwerp, bouw en exploitatie bij aan de betaalbaarheid van de plaats?

Dragen de eigendoms- en/of investeringsmodellen van de plaats bij aan levendige en gemengde wijken?

Diversiteit

Plaatsen voor woon-, werk- en vrijetijd moeten zo ontwikkeld en ingericht worden dat ze een sociale en economische mix mogelijk maken, met verscheidenheid in vorm en ontwerp. Hoogwaardige *Baukultur* zorgt voor Diversiteit door drempelloze en gendergelijke plaatsen vorm te geven die eveneens rekening houden met de behoeften van kinderen en jongeren. Op die manier dragen ze bij aan sociale Diversiteit en inclusie voor iedereen. Hoogwaardige *Baukultur* kan tot op zekere hoogte ook de band tussen mensen bevorderen door goed ontworpen openbare ruimten, die uiteenlopende vormen van samenleven faciliteren en tevens de eigen houding tegenover de verschillende gezinsvormen, sociale groepen en mensen van verschillende afkomst en etniciteit helpen vormen. Zo blijven de mensenrechten gewaarborgd. Gedeelde eigendom en gedeelde identiteit van een plaats met grote economische en sociale veerkracht komt tot stand door een gedeelde identificatie met deze plaats, die ondersteund wordt door democratische participatie, inspraak en co-creatieve processen - in ons specifieke geval op het terrein van ruimtelijke planning en bouw. Mensen gebruiken dezelfde leefomgeving en worden met elkaar verbonden door verbeelding of herinnering, culturele kenmerken en taal. Deze gemengdheid en nabijheid voorkomen segregatie door het economische mechanisme, waardoor hele stedelijke gebieden voor het grootste deel van de samenleving onbetaalbare woningprijzen krijgen of, juist aan het andere uiterste, de leegloop van hele wijken.

Openbare ruimte, pleinen en groenvoorzieningen worden ontworpen met een hoge verblijfskwaliteit, welke in stand wordt gehouden en openbaar dient te blijven om een aantrekkelijke en uitnodigende gelegenheid te bieden voor laagdrempelige toegang en regelmatige interactie tussen mensen uit verschillende sociale groepen. Dat is een belangrijk element van sociale integratie. Sociale Diversiteit en Diversiteit in ontwerp vormt zo een uitgangspunt voor elke planning of bouwactie die uitgaat van hoogwaardige *Baukultur*. Het doel daarbij is om gentrificatie en gettovorming van specifieke groepen in bepaalde gebieden te voorkomen door eigenschappen van een plaats te behouden of te creëren. Zo wordt verhinderd dat deze plaats door een bepaalde groep wordt opgeëist en dit vergroot indirect de veiligheid (wat ook van beslissend belang is). In landelijke gebieden zijn regionale en traditioneel gevormde gemeenschappen tot op zekere hoogte vaak zeer divers. Wonen en werken vindt vaak plaats in tamelijk beperkte gebieden en de leeftijdsopbouw is of was vaak gemengd. Aan de andere kant stuit van buitenaf afkomstige Diversiteit op verminderde acceptatie. Plattelandsdiversiteit dient behouden te blijven, zeker met het oog op de veerkracht in de toekomst. En het moet aangemoedigd worden, omdat leegloop en ontvolking de Diversiteit van het platteland verloren laat gaan.

Principe

Hoogwaardige Baukultur verbindt mensen.

Hoogwaardige Baukultur weerspiegelt en bevordert inclusieve samenlevingen, stimuleert gemengd gebruik en vergemakkelijkt zo interactie en gedeelde verantwoordelijkheid. Dat leidt tot sociale en ruimtelijke samenhang. Het draagt bij aan een gedeelde en dus gevarieerde planningscultuur.

Cruciale vragen

Waarborgt de plaats mensenrechten zoals gelijkwaardigheid, vrijheid, veiligheid en bestaanszekerheid?

Draagt de plaats bij aan levendig en gemengd gebruik (bijvoorbeeld wonen, werken, vrije tijd, ...) in verhouding tot haar kenmerken?

Bevordert en biedt de plaats gevarieerde, aantrekkelijke en comfortabele privé- en openbare ruimten om mensen met elkaar te verbinden?

Bevordert de plaats een mix van gebruikers (bijvoorbeeld naar geslacht, leeftijd, bekwaamheid, afkomst, ...) en verschillende gemeenschappen in relatie tot haar functies?

Geeft de plaats blijk van gedeelde verantwoordelijkheid voor particuliere, maar vooral ook openbare ruimten (bijvoorbeeld via inspraakprocessen, buurtverenigingen, ...)?

Voorkomt de plaats segregatie, gentrificatie en gettovorming van specifieke groepen in bepaalde gebieden?

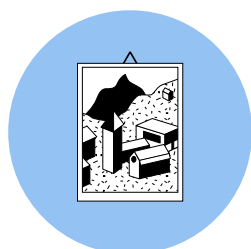
Is de plaats vanuit een maatschappelijk perspectief veerkrachtig?

De sleutel tot het creëren en in stand houden van plaatsen van hoogwaardige *Baukultur* in hun Context is door rekening te houden met de omgeving en de geschiedenis en de ontwikkeling ervan weloverwogen en zorgvuldig te benaderen. De kwaliteit van de ruimtelijke Context van een plaats wordt beïnvloed door en is afhankelijk van de specifieke geografische, sociale en economische omgeving. De bestaande toestand en het karakter van elke plaats met haar historische, fysieke en ruimtelijke kenmerken dient te worden opgevat als een aansprekend en verrijkend uitgangspunt voor hoogwaardige *Baukultur*. Elke ingreep moet na voorafgaande analyse en studie plaatsvinden, met begrip en kennis van de bestaande plaats en haar Context op de relevante schaal, van kleinschalige buurt tot grootschalig cultuurlandschap. Nieuwe gebouwen en nederzettingen moeten worden ingebed in de ruimtelijke Context, maar ook in de cultuurgeschiedenis van de respectievelijke plaatsen op een manier die de samenhang en identiteit bewaart en ontwikkelt.

Voorwaarden voor ruimtelijke coherentie op het niveau van de regionale en bovenregionale ruimtelijke ontwikkeling zijn gemeenschappelijke doelen en strategieën en duidelijke en bindende bepalingen gericht op gezamenlijke ontwikkelingsinspanningen. Sleutelementen zijn regionale ontwikkelingsstrategieën, bevordering van samenwerking, voortreffelijke coördinatie van sectoraal beleid en afstemming daarvan aan de hand van een gemeenschappelijke visie. Ruimtelijke concepten met breed geformuleerde thema's en grotere geografische eenheden versterken de horizontale coördinatie om zo, denken en handelen op meer regionaal niveau te tillen, voorbij het plaatselijke eigenbelang. Indien op lokaal en op gebouwniveau nieuw ontwerp – of het nu gaat om planning, nieuwbouw of herbestemming – zich richt op de aanwezige gebouwde en niet-gebouwde ruimtelijke Context, is het gewenste resultaat een respectvolle dialoog met betrekking tot de bestaande, regionale bijzonderheden, gebouwd erfgoed en de nieuwe creatie.

Onroerend erfgoed moet worden versterkt of behouden. Hedendaags ontwerp respecteert de specifieke kenmerken van het natuurlijke en culturele erfgoed en van landschappen, plaatsen en gebouwen, met inbegrip van hun omgeving. In de beste vorm van hoogwaardige *Baukultur* zorgt hedendaags ontwerp voor ruimtelijke samenhang tussen bestaande kwaliteiten en kenmerken van het landschap, de stedelijke korrel, typologie, kleur en materialisering. Ruimtelijke samenhang als doelstelling betekent niet dat overtuiging ontbreekt of nauwelijks zichtbaar is in de bestaande Context. Een nieuw ontwerp gebaseerd op de bestaande verhoudingen, schaal, materialiteit en kleur kan de best denkbare invulling en keuze zijn, waarmee een duidelijk, nieuw accent op de juiste plaats en met de juiste middelen in een bestaand ruimtelijk patroon wordt toegevoegd. Dit kan de kwaliteit van de Context versterken of nieuwe kwaliteit toevoegen.

Het Context-criterium mag niet verwaarloosd worden als een of meer nieuwe gebouwen, of nieuwe infrastructuren, gebouwd worden in Contexten van recentere oorsprong. De vakkundige verwijzing van het ontwerp van bouwwerken naar hun Context of, omgekeerd, hun onsamenvangende nevenschikking zonder de minste aandacht voor Context kan overal voorkomen tijdens het plannen of bouwen.

Principe

Hoogwaardige Baukultur resulteert in ruimtelijke samenhang.

Plaatsen met hoogwaardige Baukultur verwijzen naar hun natuurlijke en gebouwde Context.

Ze omarmen onroerend erfgoed en hedendaagse ontwerpen en zijn in dialoog met lokale eigenheid en kenmerken in termen van ouderdom, omvang, typologie en materialisering.

Cruciale vragen

Werd de Context van de plaats bestudeerd en grondig geanalyseerd vóór het plannen van de ingreep?

Gaat de plaats de dialoog aan - waarin kleine en grote kenmerken tot uitdrukking komen - met het omringende open landschap, de stedelijke korrel, de kleur en de materialisering?

Worden de specifieke kenmerken van het onroerend erfgoed en van de streek (bijvoorbeeld eenheid van gebouwd erfgoed, bestaande en hedendaagse schepping en landschapskwaliteiten) bij alle ingrepen erkend en bewaard, overgenomen en geïntegreerd?

Sluit het hedendaags ontwerp respectvol aan op de kenmerken van de Context van een plaats en behoudt en verbetert het de kwaliteit van die plaats?

Bevat de Context van de plaats groene ruimten die gemakkelijk toegankelijk zijn en behoudt en verbetert dit de kwaliteit van de plaats?

Genius loci

Hoogwaardige *Baukultur* resulteert in plaatsen waarmee mensen een speciale band hebben, waar de plaatselijke bevolking trots op is, belangstelling voor heeft en zich voor inzet. Maar ook in plaatsen die voor anderen aantrekkelijk zijn en zo een specifieke eigenheid of karakter uitdrukken (Genius loci). Sociaal onderzoek en omgevingspsychologie hebben aangetoond dat mensen die vertrouwd zijn met de specifieke eigenheid van een plaats, met haar identiteit en geschiedenis, meer gehecht raken aan die plaats en deze als bijzonder ervaren. Een goede *Baukultur* versterkt en ondersteunt de emotionele binding met een plaats en draagt zo bij aan het welzijn van de mensen: die wonen en werken graag in stedelijke en landelijke plaatsen waar ze zich verbonden mee voelen en waar ze positief over zijn. Sociale banden, interacties en een gevoel van erbij te horen scheppen vertrouwdheid en verbondenheid met anderen en dragen bij tot een sense of place. Dit gebeurt ook, hoewel niet uitsluitend, in de interactie met de fysieke ruimte. De meeste mensen geven de voorkeur aan plaatsen met een duidelijke identiteit, in tegenstelling tot anonieme woonwijken en landschappen. Er zijn tal van verbanden en onderlinge relaties tussen mensen (en hun identiteiten) met hun gebouwde en ongebouwde leefomgeving.

Een respectvolle dialoog met de bestaande ruimtelijke Context erkent de identiteit van de plaats en versterkt tegelijk haar karakter die kwetsbaar en gevoelig is voor al te ingrijpende of slecht doordachte ruimtelijke wijzigingen. Genius loci kan vorm krijgen of op samenhangende wijze worden verbeterd en “opgebouwd” door middel van een slimme versterking van stedelijke uitbreidingen, door bestaande identiteiten te behouden en nieuwe ruimtelijke identiteiten te creëren, en door de ontwikkeling van buurten op basis van sterke burgerparticipatie. Specifieke, niet-gestandaardiseerde oplossingen versterken de ontwerpvariëteit, voorkomen zo dat regionale of lokale verschillen afvlakken, en geven mensen redenen om emoties en gehechtheid te ontwikkelen. Ontwerptraditie, technologische innovatie en sociale verandering dienen daarom als gelijkwaardige uitgangspunten voor hoogwaardig eigentijds ontwerp en hergebruik, waardoor plaatsen worden gecreëerd waar mensen trots zijn op hun bijzondere identiteit en aantrekkelijkheid. Genius loci kan bedreigd worden door politieke, sociale, economische en andere veranderingen. Of door plannings- en bouwactiviteiten die geen betekenislagen toevoegen maar ze eerder vernietigen of vervagen. Cultureel erfgoed is van fundamenteel belang voor het begrijpen van de geschiedenis. Plaatsen bestaan uit familie, vrienden en vijanden, werk en vrije tijd, natuur en landschap en kleuren en geuren. Ze bieden een schat aan gebouwde en ongebouwde referenties die bijdragen aan individuele en collectieve emoties en herinneringen.

In termen van Genius loci wordt een hoogwaardige *Baukultur* bereikt door middel van maatregelen die specifiek voor elke situatie moeten worden gedefinieerd. Dit kan op talloze manieren, zolang de specifieke menselijke vereisten van de plaats maar in de primaire doelstellingen worden opgenomen. Hoogwaardige *Baukultur* kent en respecteert alle aspecten van meervoudige en diverse identiteiten om iedereen een specifieke Genius loci te bieden.

Principe

Hoogwaardige Baukultur versterkt de sense of place.

Hoogwaardige Baukultur heeft kenmerken die de mensen ertoe aanzet de plaats te koesteren en er een positieve relatie mee op te bouwen. Het bevordert gehechtheid aan een plaats door haar sterke identiteit en onderscheidend karakter waardoor ze zo tegemoet komt aan sociale, psychologische en culturele behoeften.

Cruciale vragen

Wordt de plaats gekenmerkt door haar plaatselijk karakter, onderscheidend vermogen, authenticiteit en identiteit die waardoor mensen gehecht raken aan de plaats?

Bevordert de plaats identificatie met en gehechtheid aan de plaats, om zo bij te dragen aan een gevoel van eigenheid?

Heeft de plaats natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten die de gehechtheid versterken?

Worden plaatselijke en regionale waarden en de geschiedenis van gemeenschappen en personen gerespecteerd in de materialen, het ontwerp, de bouw en het beheer van de plaats? En worden ze doorgegeven aan toekomstige generaties?

Is het gebruik verenigbaar met de draagkracht van de plaats door de kwaliteit van de ruimte en de integriteit van het menselijk leven erbinnen te behouden of te verbeteren?

Draagt de plaats bij aan sociale en ruimtelijke cohesie door mogelijkheden voor sociale interactie te creëren of te vergroten en door de betrokkenheid van de burger en zijn gedeelde identiteit te versterken?

Schoonheid

Schoonheid in *Baukultur* komt voort uit een uiterst positieve esthetische, ruimtelijke en belevingswaarde voor de toeschouwer. De toeschouwer kan zowel een individu als de samenleving in brede zin zijn. De toeschouwer, of dit nu een persoon is, of breder de maatschappelijke opinie, heeft een zintuiglijke waardering over een plaats, uitgedrukt in een mening en met een oordeel over de Schoonheid. Om tot een hoogwaardige *Baukultur* te komen dient Schoonheid een expliciete doelstelling te zijn van alle activiteiten: ontwerp, planning en bouw.

Er zijn geen algemeen geldende normen of kaders voor Schoonheid en de waarden en betekenissen die aan een plaats worden toegekend. Ze verschillen meestal van persoon tot persoon en in de loop der tijd, maar dat maakt Schoonheid niet tot een arbitrair begrip. Professionals en deskundigen moeten een breed debat aangaan over wat als “mooi” wordt of kan worden beschouwd en beoordeeld op basis van beredeneerde ervaring die verder gaat dan de simpele vraag “Wat is een goed ontwerp?” Daarbij houden ze bij voorkeur ook rekening met discussie en empirische gegevens over de lokale smaak van mensen. Er dient een levendig debat plaats te vinden op verschillende niveaus, want in de *Baukultur* is Schoonheid voor iedereen van belang. Dit moet niet worden opgevat als een zaak die alleen aan deskundigen is voorbehouden of als een extra kostenfactor wordt gezien, maar eerder als een essentiële culturele waarde en een gedeelde perceptie.

Specialisten en niet-specialisten wordt gevraagd een oordeel te vellen over de kenmerken en waarden van een plaats die hen plezier of voldoening schenkt en tot gevoelens van verbondenheid en emotioneel welzijn leidt. Naast de subjectieve perceptie over de Schoonheid van een plaats zijn er ook objectieve kenmerken die de Schoonheid ervan bepalen, wat gebeurt via mechanismen en eigenschappen die de voorkeur lijken te hebben, ongeacht cultuur of persoonlijke voorkeuren. Er wordt een beroep gedaan op professionals en deskundigen om onderzoek te doen en vast te stellen waarom een plaats als ‘mooi’ te kwalificeren is. Dat vereist empirisch kwalitatief onderzoek naar lokale opvattingen en voorkeuren en kan formele indicatoren omvatten zoals evenwicht, proportie, symmetrie, eenvoud, complexiteit en variëteit, compositie, ritme, beweging, articulatie, expressie, materialiteit, transparantie of verlichting. Deze indicatoren kunnen verschillen per bestudeerd gebied, waarbij volledige transparantie over de gehanteerde waardeoordelen vereist is.

“Een hoogwaardige *Baukultur* komt dan ook tot uiting in de toepassing van een bewust, goed doordacht ontwerp bij elke bouwopgave en landschapsontwikkeling, waarbij prioriteit wordt gegeven aan culturele waarden boven economische winst op de korte termijn.”

Principe

Een plaats van hoogwaardige Baukultur is mooi.

Hoogwaardige Baukultur houdt rekening met de zintuiglijke waarneming en het begrip van de relatie tussen dingen, ruimten en mensen. Daardoor neemt de levensvreugde en levenskwaliteit van mensen toe. Het legt de nadruk op de behoefte aan positieve esthetische waardering en een bevredigende relatie tussen mens en plaats.

Cruciale vragen

Heeft de plaats een effect in esthetische zin, in ruimtelijke zin en in belevingswaarde op de toeschouwer?

Stelt de plaats mensen op hun gemak?

Vinden mensen de plaats mooi?

Worden aan de plaats specifieke esthetische waarden toegekend, in evenwicht tussen formele kwaliteiten en integratie in haar Context?

Draagt de Schoonheid van de plaats bij aan het welzijn en de tevredenheid van de mensen?

EVALUER

JOUW

ONGEVING

Het Davos *Baukultur*-kwaliteitssysteem helpt bij de beoordeling van de kwaliteit van *Baukultur* van elk type en elke schaal van een plaats, zowel van een project als van een bestaande plaats. De aanbouwers (één persoon of een groep mensen) dienen de vragen mogelijk aan te passen aan de specifieke kenmerken van de plaats, terwijl ze toch rekening houden met alle acht criteria voor hoogwaardige *Baukultur*. De tijdsreferentie van de beoordeling is altijd 'vandaag'. Dat betekent dat afhankelijk van de plaats ofwel een afgeronde toestand met al zijn tijdslagen, een pas voltooid object of een geplande ingreep kan worden beoordeeld.

Aan het begin van een evaluatie moeten de randvoorwaarden worden vastgesteld. Welke gegevens zijn beschikbaar? Welke tijdsbesteding en kennis is haalbaar of wenselijk? Wat is het onderwerp van de evaluatie? Om welke plaats gaat het precies? Op basis van deze definities wordt de vragenlijst aangepast. De antwoorden worden gedetailleerder, specifiek en langer voor criteria waarvoor volledige documentatie beschikbaar is dan voor criteria waarvoor slechts beperkte of gedeeltelijke documentatie voorhanden is. Dit resulteert in meer algemene, kortere en beknoptere antwoorden.

Een evaluatie is het meest succesvol wanneer het kwaliteitssysteem van Davos op een interdisciplinaire en participatieve manier wordt uitgevoerd. Het begrip *Baukultur* is complex en de criteria moeten daarom in detail en objectief worden beoordeeld. Zij kunnen dan ook meestal niet door één persoon of beroepsgroep worden beheerd. Het kwaliteitssysteem van Davos is dus een nuttig instrument om een interdisciplinaire en cross sectorale dialoog op gang te brengen tussen specialisten en niet-specialisten uit het openbaar bestuur, de Economie, de planning en de bouw, het cultureel erfgoed, ... maar ook met de lokale bevolking over de kwaliteit van de *Baukultur*, de doelstellingen en de maatregelen om die te bereiken. Het kwaliteitssysteem stelt al deze mensen in staat om deel te nemen aan de discussie, mee te beslissen en de ruimte mee vorm te geven met eigenaarschap en verantwoordelijkheid. De vragenlijst biedt een gemakkelijk toegankelijke basis voor de behandeling van het onderwerp in

workshops voor het grote publiek. Deze kan een dialoog tot stand brengen tussen professionals en de plaatselijke bevolking.

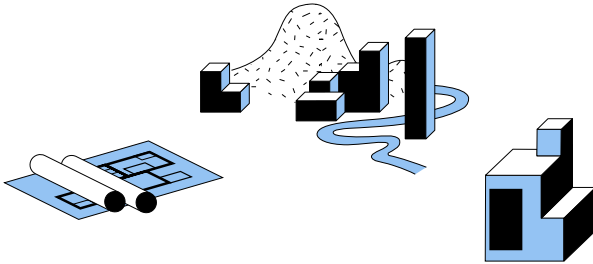
Als praktische evaluatiemethode biedt het Davos *Baukultur*-kwaliteitssysteem voor *Baukultur* een invulformulier met vragen over elk van de acht kwaliteitscriteria. De antwoorden bepalen in welke mate is voldaan aan de per criterium vastgestelde kwaliteitseisen, zowel schriftelijk als gradueel op een schaal.

Het eindresultaat van alle antwoorden op alle criteria bepaalt het kwaliteitsniveau van de *Baukultur* van de beoordeelde plaats. Het kwaliteitssysteem van Davos biedt een niet-limitatieve lijst met mogelijke en aanpasbare vragen. Er kunnen ook plaatsgebonden vragen worden toegevoegd. Voor een gedetailleerde objectieve beoordeling kunnen voor elk criterium indicatoren en bijbehorende ijkpunten worden vastgesteld, afhankelijk van de schaal en het soort plaats dat wordt geëvalueerd.

Een plaats heeft een hoogwaardige *Baukultur* als de antwoorden op de acht criteria op overtuigende wijze voldoen aan de kwaliteitseisen. Er moet ook rekening worden gehouden met de specifieke situatie. De beoordeling van landelijke en stedelijke locaties, gebouwen met een specifieke functie (bijvoorbeeld scholen) en gebieden met gemengd gebruik kunnen berusten op een verschillende weging van de criteria om de specifieke kenmerken van de plaats te weerspiegelen. Het eindoordeel wordt weergegeven in tekstvorm en gerangschikt op een schaal. Dit geeft een overzicht van de specifieke kwaliteiten van de plaats: de sterke punten van hoogwaardige *Baukultur* en het potentieel voor verbetering. Het verwijst daarbij naar de verklaringen per onderdeel om het geheel volledig en aannemelijk te maken voor derden.

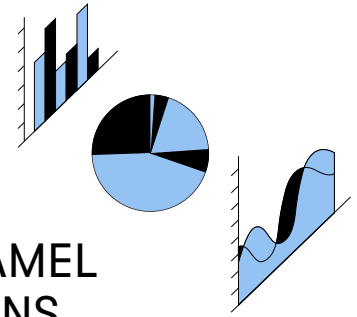
1. KIES DE PLAATS

Bepaal de schaal en typologie van de plaats die u wilt beoordelen. Het kan gaan om een enkel gebouw, wijk, landschap, stad, ... De plaats bestaat mogelijk al of verkeert in de ontwerpfase.

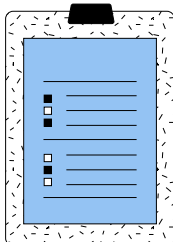
2. VERZAMEL GEGEVENS

Verzamel toegankelijke en bestaande algemene informatie en gegevens over de plaats. Onderzoek gerust aanvullende gegevens (bijvoorbeeld enquêtes) voor een diepgaander begrip van de plaats.

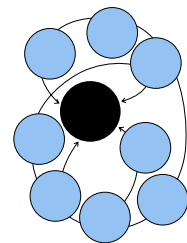
3. GA NAAR HET FORMULIER

Gebruik het uitgebreide formulier van het Davos *Baukultur*-kwaliteitssysteem om de *Baukultur*-kwaliteit van uw plaats te evalueren.

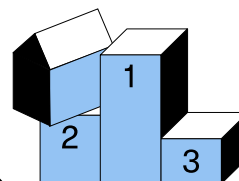
4. ONTDEK DE CRITERIA

Ontdek de acht kwaliteitscriteria van het Davos *Baukultur*kwaliteitssysteem voor *Baukultur*. Ze zijn afgeleid van de Verklaring van Davos, formuleren uitgangspunten voor hoogwaardige *Baukultur* en structureren uw beoordeling.

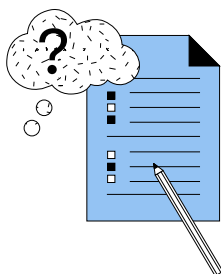
6. GEEF UW BEVINDINGEN

Geef uw algemene opmerkingen over de wijze waarop aan de kwaliteitseisen van elk criterium wordt voldaan. Doe dat schriftelijk en aan de hand van uw antwoorden. Geef het kwaliteitsniveau van elk criterium aan op de schaal van het formulier.

7. TREK CONCLUSIES

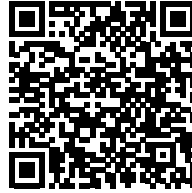
Verwoord uw conclusie. Hoe zijn de algemene kwaliteitseisen voor alle criteria vervuld op basis van de waarnemingen? Rangschik de volledige kwaliteit van de onderzochte plaats op de schaal in het formulier. Leg gerust de nadruk op de specifieke sterke punten van de plaats en de mogelijkheden voor verbetering.

5. BEANTWOORD DE VRAGEN

Beantwoord de vragen voor elk criterium zo goed mogelijk. U mag ze aanpassen aan de bijzonderheden van uw locatie of vragen toevoegen. Gebruik concrete gegevens en indicatoren voor een grondigere en sluitender beoordeling.

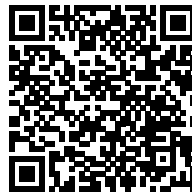
Acht criteria voor een hoogwaardige *Baukultur*
het hele verhaal

Acht criteria voor een hoogwaardige *Baukultur*

Beoordelingsformulier

Verklaring van Davos (PDF)

Verklaring van Davos (website)

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

Federal Department of Home Affairs FDHA
Federal Office of Culture FOC

Colofon

De redactie van het Davos Baukultur-kwaliteitssysteem team bestond uit de volgende deskundigen:

Lars Amréus, Zweden
Luc-Émile Bouche-Florin, Frankrijk
Giuliana De Francesco, Italië
Uwe Koch, Duitsland/Europa Nostra
Reiner Nagel, Duitsland
Vit Rezac, Tsjechische Republiek
Bénédicte Selfslagh, België
Špela Spanžel, Slovenië
Alexandra Warr, Verenigd Koninkrijk
Marie-Laure Lavenir, ICOMOS
Claudia Schwalfenberg, SIA
Lorenz Bräker, UIA
Oliver Martin (voorzitter), Nina Mekacher,
Christina Haas en Brigitte Müller, Federale
Dienst voor Cultuur, FOC (Zwitserland).

Het systeem is geëvalueerd tijdens een internationale raadpleging (19 oktober - 20 november 2020) waaraan belanghebbenden en specialisten op het vlak van *Baukultur* en de Davos Declaration Community deelnamen. Het werd uitgebreid beoordeeld door beroepsorganisaties en overheidsdiensten in Europa. Parallel daarmee werd het Davos *Baukultur*-kwaliteitssysteem getest in echte casestudies van verschillende soorten plaatsen in verschillende landen en is de toepasbaarheid ervan beoordeeld. De feedback van de internationale Davos-gemeenschap heeft effectief bijgedragen tot de verbetering en afronding ervan.

Grafisch ontwerp
Heyday, Bern

Vertaling
Thomas Serck en Niels Baeck,
BVA (Beroepsvereniging Voor Architecten),
België

Proeflezen
Jacques Spaas, BVA, België
Bénédicte Selfslagh, ICOMOS, België
Freek Ingen Housz, Ministerie van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap, Nederland

